

JOHN BUNYAN

1628—1928

I.

EEN AFSTAND VAN DRIE EEUWEN HEEFT de trekken van het beeld, dat wij ons van een persoon of gebeurtenis willen vormen, zóódanig vervaagd, dat het eerst met behulp van historische documenten moet „opgehaald” worden, zal het ons duidelijk toespreken. Bunyan maakt op dezen regel een uitzondering. Waarom? Omdat Bunyan tot op dezen dag telkens weer geboren wordt, telkens weer zijn pelgrimsreis aanvaardt, zijn overwinningen in Gods kracht behaalt, en de hemelstad bereikt. Dat is de eigenaardige duurzaamheid van boeken, die nauw verbonden zijn aan het Boek der boeken; zij deelen tot op zekere hoogte in de onvergankelijkheid van het Woord Gods, dat bestaan zal, zoolang er zielen geschapen worden, dus behoefte aan redding hebben,

Als persoon, als karakter, als man van wetenschap of genialen aanleg, heeft de ketellapper van Elstow geen recht op een plaats in de eeregalerij der groote mannen, al behoort de constructie van zijn pelgrimsreis tot de zeer goede vormen van literatuur. Wat dit schatboek een plaats in het denklevens van alle eeuwen en van alle volken waarborgt, is de onmiddellijke verbinding met de Rots der Eeuwen, en daarnaast is het zijn teekening van het menschlijke hart, dat als zuivere reflex iederen mensch, die zichzelf kent, heeft geboid en boeien zal. Daarom ook is de herdenking van Bunyans 300^{en} geboortedag (in 1628, zeer waarschijnlijk 28 November) voor de kinderen van onzen tijd een *waardemeter* van religieus leven.

Er is een merkwaardige eenheid in de kern der geschriften van alle heilige klassieken, van „den man naar Gods hart” en „den voornaamste der zondaren” af tot op dezen tijd. Augustinus, Thomas à Kempis, Luther, Bunyan, zij en hun vele navolgers, zeggen het en telkens weer: dit is de kern, dat er is *zonde, gerechtigheid en oordeel*. De overtuiging van zonde, ook bij Bunyan de stuwkracht tot zijn bekeering, doet ons bewust worden, dat wij zijn, neen, niet in „het vroolijke leven,” maar in de „stad des verderfs,” waaruit we ontvliden moeten, zal ontcoming aan het eeuwig verderf mogelijk zijn. De overtuiging van gerechtigheid brengt in die bewustwording het element, „door *eigen* schuld,” en dus naar recht strafwaardig. En de overtuiging van oordeel doet de vrees voor die straf veranderen in blijdschap over de gratie, welke is de „overvloeiende genade” (de titel van een van Bunyans boeken), geschonken door Jezus Christus aan ter dood veroordeelden.

Wat nu in Bunyans beste boek „De Christenreis” een onverzwakte aantrekkingskracht blijft oefenen, is m. i. dat deze meester-droomer er in geslaagd is, de verbindingswegen tusschen die drie hoofdpunten te teekenen op de meest zuivere, dat is Bijbelsche wijze. Die verbindingswegen vormen samen de reisroute van den pelgrim naar de hemelstad; zij vormen de spanning in zijn geestelijk leven, den inhoud van zijn zielestrijd, den toets van zijn geloofskracht, kortom, *elk* „Christen,” „Hoop,” „Getrouw,” vindt zijn spiegelbeeld in de allegorie van een zielsproces, dat door Bunyan zelf is doorgemaakt en daarom als volkomen *echt* wordt aangevoeld.

Indien het aantal pogingen tot navolging een *waardemeter* is, heeft Bunyans Christenreis „De navolging van Christus” naast, zoo niet beneden zich. Het boek,

dat in 1678 verscheen en in 1685 al een tienden druk beleefde, is niet alleen in ruim 70 talen vertaald, maar ook tal van richtingen hebben er zich meester van gemaakt, om er een variatie op *hun* thema van te maken. Ook Rome deed dat; de titelplaat is dan de beeltenis van de Heilige Maagd. (Bunyans droom-indruk, dat „de Roomsche tent der ijdelheid” op de kermis de grootste aantrekkingskracht uitoefende, zal in die R. K. uitgave wel ontbreken, evenals de „reus Pausenmacht.”)

Merkwaardig en ook leerzaam is, dat de Christenreis eerst alleen populair was bij de eenvoudigen, „in de keuken en op het land,” zooals een der biografen schrijft. Pas later kwamen ook de intellectueelen onder den ban der schoonheid van het boek, dat bij een cel-lamp in de gevangenis van Bedford geschreven is. Evenals in Den Haag met Johan de Witt is geschied, heeft men voor Bunyan te Bedford eeuwen later (in 1874) een standbeeld opgericht. Dat is de wijze, waarop menschen een „abus” herstellen. Laten we voor dat, aan Bunyan begaan, God danken, want juist die kerker was voor den vromen pelgrim (die overdag touw vlocht om zijn vrouw en vier kinderen in 't leven te houden) de atmosfeer, waarin zijn zeldzaam rijke „droom” kon rijpen. De vier jaren later verschenen „Heilige Oorlog,” noch de in 1680 verschenen „Meester Kwaad,” („Mr. Badman”), noch Bunyans autobiografie „Overvloeiende genade,” hebben die populariteit bereikt. Meer dan populariteit echter is gezag, en het behoort tot de bijzondere kenmerken van Bunyans Christenreis, dat het niet onder het oordeel der lezers valt, doch dat deze vallen onder het oordeel van het boek. Indien bijv. de Pelgrimsreis in onzen tijd verscheen, zou een ongunstige recensie alleen den recensent treffen. Ook dat is een deel van de geheel eenige beteekenis van dit meesterwerk. De vorm is nagevolgd, maar nooit overtroffen; Comenius, de Boheemsche mysticus, wiens graf te Naarden door zijn nageslacht zoo gaarne zou overgebracht worden naar Praag, heeft in „Het labyrinth der wereld en het paradijs des harten” iets dergelijks gegeven, doch nimmer heeft dit boek zoo algemeen en zoo langdurig voldaan.

De herdenking van Bunyans 300^{en} geboortedag heeft zich ook in ons land voornamelijk gericht op zijn belangrijk boek. De uitgever Meinema te Delft gaf er een nieuwe vertaling (door Ds. A. G. Wolf) van uit in den vorm van een geïllustreerd prachtwerk; bij Kok te Kampen verscheen het mooie boek van Dr. Gunning *over* Bunyan, en aan wien beter ware een kijk van de 20e eeuw op Bunyan toevertrouwd dan aan den dichter van „Ga niet alleen door 't leven!”?

In tijdschriften en lezingen is voorts het beeld van den ketellapper ten voeten uit geteekend, en wij mogen hopen, dat al die vormen van hulde, aan de nagedachtenis van den gezegenden schrijver gebracht, een rijken zegen zullen brengen aan velen, die voor het eerst of bij vernieuwing de „Pelgrimsreis” lezen. De *herhaalde* lezing zal niet schaden. Spurgeon heeft medegedeeld, dat hij het boek *honderd* maal gelezen heeft.

Niet alleen in de Pelgrimsreis, ook in andere boeken van Bunyan (hij schreef er, groot en klein, een zestig) weerspiegelt zich de levenservaring van den schrijver. Men herkent aan de veelvuldig gebruikte krijgstermen den man, die ook met vleeschelijke wapenen gestreden heeft; levende in den tijd van Cromwell, is hij in den grooten burgeroorlog, die ontbrand was over de verhouding van Koning en Parlement, Kerk en Staat, soldaat geweest. Volgens Froude stond hij aan den kant der Royalisten, volgens Brown bij de Parlementariërs. Maar men herkent ook aan de atmosfeer van

Illustratie uit de Christenreis. (Uitgave W. D. Meinema, Delft.) Naar een oorspronkelijke tekening van J. H. Isings.

CHRISTEN IN STRIJD MET APOLLYON.
De engel des afgronds wordt in Openbaringen 9 : 11
Apollyon (= verderver) genoemd. ☒

zijn boeken den eenvoudigen daglooner, wiens religieuze aanleg veel meer op den persoonlijken geloofsstrijd gericht was dan op de breedere belangen van het Koninkrijk Gods en de Kerk van Christus. En ook dit bepaalt den voortdurenden zegen van zijn Pelgrimsreis; juist dat persoonlijke element moet telkens weer, en zeker niet het minst in onzen tijd, uitgeheven worden boven alle rumoer van den strijd om richtingen en Kerken.

Het leven van Bunyan was nauwelijks belangrijk; volgde hij in zijn jeugd de wereld na evenals zooveel, een krachtadige bekeering heeft daaraan een einde gemaakt. Invloeden van buiten zijn evenmin aan te wijzen; de gevangenschap om Christus' wil (de Stuarts waren weer op den troon gekomen, maar Bunyan wilde als prediker niet zwijgen over Christus en Dien gekruist) was als de drukking der melk, die boter voortbrengt. En verder was het zijn godvreezende vrouw, die door het mee ten huwelijk brengen van twee boeken van haar vromen vader, aan Bunyan de spijze toevoerde, die zijn hongerend hart zoo noodig had.

☒

V. D. M.

KLANKEN UIT DE ZENDINGSWERELD

EEN GOUDMIJN.

NOG GEEN HALF JAAR NADAT DE DEELNEMERS aan de samenkomsten van den Internationalen Zendingsraad in Jeruzalem naar hun verschillende landen zijn teruggekeerd, is het volledig verslag verschenen van hetgeen daar besproken en verwerkt werd. Het bestaat uit acht flinke boekdeelen, die elk een of twee van de groote vraagstukken behandelen, die in Jeruzalem besproken werden. Het geheele werk kan met recht een goudmijn genoemd worden, waaruit ieder, die belang stelt, niet alleen in den Zendingarbeid in den engeren zin, maar ook in de vele vragen en problemen, waarmede de Zending, de wereld over, voortdurend in aanraking komt, nog menig jaar kennis en bezieling zal kunnen opdelven. Het is te hopen, dat aan velen, voor wie het aanschaffen van het geheele werk begrijpelijke bezwaren oplevert, de gelegenheid geschonken zal worden, er door middel van bibliotheken of leesgezelschappen toch kennis van te kunnen nemen. Gelukkig zijn de aparte deelen ook verkrijgbaar gesteld. Zendingboekhandel, Nassau Zuilensteinstraat 25, Den Haag.

E. V. BOETZELAER V. D.-V. D. HOOP V. S.

OVER EN WEER

☒

Eigen taal.

☒

C. A. P. te Den Haag las al vele jaren, ook toen zij in Afrika was, ons Blad met genoegen. Maar zij heeft een klacht. Als lid van het Algemeen Nederlandsch Verbond, en als echte Hollandsche, hinderen haar de vreemde woorden en germanismen, die zij nu en dan erin vindt.

Gaarne willen wij met deze klacht rekening houden en er onze medewerkers op wijzen. Wij-zelf streven er zooveel mogelijk naar, ons Blad „van vreemde smetten” vrij te houden. Het is zoo waar, dat wij, Nederlanders, gewoonlijk slordig zijn in ons spreken. Maar daarom te meer moet de pers een goed voorbeeld geven en langzamerhand allen leeren, de eigen taal te gebruiken en goed te gebruiken.

Tegen overdrijving willen we echter toch waarschuwen. Als onze lezeres voor „contact” verbinding of aanraking wil gedrukt zien, verkiezen we toch het vreemde woord, omdat het burgerrecht heeft verkregen, en meer tot de lezers zegt, dan de genoemde uit eigen taal. Dit ééne voorbeeld ware natuurlijk met vele te vermenigvuldigen.

84

Mocht een lezer naar een goed Hollandsch woord zoeken voor een vreemd, en er geen vinden, dan wijzen we op de lijst, uitgegeven door het Algemeen Nederl. Verbond, met de juiste Nederlandsche woorden en uitdrukkingen ter vervanging van allerlei ismen en vreemde eenden. Ook geeft gaarne, als men twijfelt in betrekking tot het rechte woord, in dezen inlichtingen Dr. Van Weel, Helenastraat 46, Den Haag.

☒

Beroepskeuze

☒

Telkens bereiken ons vragen van ouders, wat ze hun kinderen zullen laten worden. Mogen we hun ten gerieve de opmerking plaatsen, die de schrijver van het artikel over het „Nat. Christ. Schoolcongres” ons bij zijn „Indrukken” over dit Congres toezond, maar waarvoor we in Nr. 6 geen plaats hadden?

De heer v. L. schreef:

Op een der Sectie-vergaderingen van de Praktische Schoolvraagstukken kwam het onderwerp „De beroepskeuze” ter sprake. 't Werd ingeleid door den heer G. J. van der Ploeg, Secretaris van de Christelijke Psychologische Centrale voor school en beroep. Aan de hand van een tiental stellingen werd de groote belangrijkheid van deze „keuze,” die van zooveel gewicht kan zijn voor het gansche leven, en die niet zonder reden door den spreker in volgorde van belangrijkheid geacht werd te volgen op de keuze eener vrouw, in het licht gesteld, en de wenschelijkheid betoogd van het scheppen van meer gelegenheid tot het verstreken van deskundige voorlichting op dit gebied — ook door samenwerking met de verschillende inrichtingen van onderwijs. Een geanimeerde bespreking volgde; en de warme aanbeveling van den heer K. Brants, aan het slot van deze samenkomst, zal velen der aanwezigen zoo niet van de noodzakelijkheid, dan toch van het groote belang dezer zaak hebben overtuigd. — Mijns inziens is dit onderwerp inderdaad van véél belang, en ik acht het zeer wenschelijk, dat onze schoolbesturen zich eens tot het bureau van deze vereeniging wenden om inlichtingen. Daarmede is niets verloren. En als men dan na kennismaking van een en ander het gewicht dezer aangelegenheid eenigermate sterker beseft, zal voorzeker menig Schoolbestuur zich als lid van deze nuttige instelling doen inschrijven.

Ouders, die voor de belangrijke vraag staan, welk beroep hun kinderen kiezen zullen, kunnen zich tot den hoofdonderwijzer van hun kinderen wenden, opdat deze door gemeld bureau hulp verleene. Zij kunnen echter ook zelf zich met genoemde Centrale in verbinding stellen. Het adres is: G. J. v. d. Ploeg, Zaanstraat 87, Amsterdam. Er verscheen ook over dit onderwerp een brochure, bij dit Secretariaat-adres verkrijgbaar, getiteld: „Iets over psychologisch onderzoek en beroepskeuze” door den geneesheer J. van der Spek.

DE VERSTEKELING i/d. „Graf Zepelin”

Prins Maurits liet zijn mannen zich versteken in 't welbekende turfschip van Breda:
De Spanjaards, die zoo knap als hij niet bleken,
aapten 't in 't hooi van Lochems wagens na.

En een van Neêrlands grootste advocaten,
die binnen Loevestein gevangen was gezet
en die men voor geen geld ontsnappen wilde laten,
heeft in een kist zich door de vlucht gered.

't Moderne leven kent geen turfschip meer
noch boekenkisten om zich te versteken;
men kiest daarvoor de reuzenstoomers eer,
waarmee reeds velen stillekens ontweken.

Doch 't allernieuwste om zich te verstoppen
is wel om met een luchtschip mee te gaan
en zoo de heele wereld eens te foppen
en allen van zoo'n durf paf te doen staan.

☒

H. W. A.

JOHN BUNYAN

1628—1928

(Slot.)

WANNEER IK DE NAMEN BEETHOVEN en Bunyan hier in één adem noem, dan is dat om de treffende overeenkomst in de aanleiding tot hun dood en om het nog veel meer treffende verschil in de wijze van hun sterven. Beiden waren groot in hun eigen sfeer, beiden waren ook groot in hun naastenliefde. Het was Beethovens laatste reis (van Gneisendorf naar Weenen) die hij maakte om de toekomst van zijn ondankbaren neef te verzekeren, en tijdens welke hij door slecht weer en het rijden in de open lucht (op een melkwagen) de komst van zijn dood verhaastte. Het was ook Bunyans laatste reis (van Reading naar Bedford), die hij maakte om een zoon te verzoenen met zijn moeder, die hem onterven wilde, en tijdens welke reis hij door slecht weer en het rijden in de open lucht (te paard) de komst van zijn dood verhaastte. Beiden werden, teruggekeerd, door regen en koude verkleumd, ziek, en moesten het bed houden. Beethoven stierf na een zware ziekte van eenige weken, Bunyan na een felle krankheid van eenige dagen.

Ofschoon niet in verband met zijn eeuwige bestemming uitgesproken, zijn Beethovens laatste woorden van een aangrijpenden ernst: „Helaas, helaas, te laat.” (Het betrof de te laat aangekomen flesschen wijn, die hem nog wat moesten sterken.) Bunyans laatste woorden waren: „Neem mij aan, want ik kom tot U.”

Welk een verschil: De man, die zijn enorm talent heeft gesteld in dienst der schoonheid, doch die den Koning in Zijn schoonheid niet kende: „Ik erken geen ander teeken van superieuriteit dan goedheid.” En daartegenover de man, wiens beeldend vermogen door God werd gebruikt, en die van zichzelf getuigde, dat er in hem geen goed woonde, maar dat hij behoorde tot hen, van wie hij aan het einde der Christenreis schrijft: „Deze mannen hebben den Heere Jezus Christus liefgehad, toen zij in de wereld waren, en hebben alles om Zijns Naams wil verlaten.”

Wij mogen Bunyan met nog een anderen groote uit het rijk der kunst in één adem noemen: Rembrandt. De vorst der schilders heeft met zijn penseel op ongevenaarde wijze het spel van licht en schaduw dienstbaar gemaakt aan onderwerpen uit de gewijde geschiedenis, waarbij hij de *persoonlijkheid* zoo fel belichtte, dat de *ziel* eruit sprak. Welnu, Bunyan was meer dan Rembrandt. Want hij heeft door zijn allegorie in en door de personen heen de duisternis der zonde en het dwaallicht der verleiding, het schemerlicht der ontwaking en het verlossende licht der genade zóó zuiver geteekend, dat men bij de lezing van zijn Pelgrimsreis gedwongen wordt, zich te bezinnen op eigen toestand. Bunyan heeft, zij het op eerbiedigen afstand, evenals Jezus tijdens Zijn omwandeling op aarde, de dingen, die beneden zijn, zóó helder bestraald door het licht, dat van Boven is, dat men wél met knipperende oogen zich afwenden kan, maar nooit kan heengaan zonder het vlijmend besef: die man, die vrouw was *ik*. Dat onverzwakt aandringen op de ziel, dat onverdroten delven uit de schatkamers van het onfeilbaar Woord, heeft Bunyans werk gestempeld tot een geestelijk bezit, dat roest noch mot verderven kunnen.

Hoe bescheiden was deze schatgraver! Toen hij de Christenreis voltooid had, schreef hij een inleiding op rijm. Hij dacht er niet aan, toen hij begon, dat het boek

zulk een omvang zou krijgen; evenmin dat het gedrukt zou worden:

„. . . . but yet I did not think
„To show to all the world my pen and ink
„In such a mode, I only thought to make
I know not what.”

(„Maar nóg dacht ik er niet aan, mijn pen en inkt aan de heele wereld te vertoonen op zulk een wijze. Ik had alleen gedacht te maken — ja, ik weet zelf niet wat.”)

Toen het handschrift voltooid was, liet Bunyan het aan anderen zien „om te vernemen, of zij het zouden veroordeelen of goedkeuren.” Het gevolg:

„And some said: let them live; some: let them die.
„Some said: John, print it. Others said: not so.
„Some said: it might do good. Others said: no.”

(Sommigen zeiden: laat het leven. Anderen: laat het sterven. Sommigen zeiden: John, laat het drukken. Anderen zeiden: doe het niet. Sommigen zeiden: het zal goed doen. Anderen: dat zal het niet.)

Het slot was, dat Bunyan besloot, het te laten drukken. Gode zij dank. Of beter: dank zij Gods bestier. De uitkomst liet hem geen oogenblik in twijfel: Bunyans uitgever, Nathanaël Pouder, kwam handen te kort, om het door jong en oud, door arm en rijk begeerde boek te verkoopen. Van Engeland uit ging het over geheel Europa, naar Amerika, later over de gansche wereld. Dat was het boek, waarmee de schrijver verlegen zat, toen het zoo'n omvang had gekregen!

„Toch was het maar een droom.”

„En toen ik sliep, had ik een droom.” Het begin.

„Daarop ontwaakte ik uit mijn slaap en zie het was een droom.” Het slot.

Maar lezer: welk een overvloeiende genade en heerlijkheid heeft God aan Zijn kinderen bewezen en openbaard in den droom! Denk aan Jozefs droomen, waarin reeds de Leeuw uit Juda's stam, die glorie won, wordt afgeschaduwd. Denk aan Jakob, gaande naar Haran, en droomende van de ladder, welke opperste aan den hemel raakte, en de Engelen Gods op en neder klimmende: „in u en in uw zaad zullen alle geslachten der aarde gezegend worden.” Denk aan Elihu's toespraak tot Job, waarin deze veelzeggende woorden: „In den droom, door het gezicht des nachts. . . . dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, opdat de mensch zijn ziel van het verderf afhoude en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga.” Denk aan Daniëls uitlegging van Nebukadnezars droom, een lofzang der grootheid Gods en van het Koninkrijk der genade: „De God des hemels zal een Koninkrijk verwekken, dat in eeuwigheid niet zal verstoord worden, — en het zal al die koninkrijken vermalen en te niet doen.” Was het niet in den droom, dat Jozef de aankondiging van Jezus' geboorte vernam: „en gij zult Zijn naam Jezus heeten, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden.”

Zoo zijn dikwerf droomen het stramien geweest, waarop God het plan van Zijn bemoeienis met Zijn kinderen borduurde, of ook den gang van het werk der genade teekende. Ook in dit opzicht is Bunyan zeer dicht bij de bron gebleven, waaruit hij het klare water des levens putten mocht tot heil van velen — de dag des oordeels zal openbaren van hoever. Het is een schare, die niemand tellen kan, en toch

Illustratie uit De Christinnereis (Uitgave W. D. Meinema, Delft) naar een oorspronkelijke tekening van J. H. Isings

Barmhartigheid klopt

zijn het maar weinige uitverkorenen van de vele geroepenen. Wat deze rijen dunt, zien we in de Christenreis zoo meesterlijk geschetst. „Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.” Heel de teekening van Christens pelgrimstocht is de heilige illustratie van dat volharden. Ja zelfs aan het einde van den weg — vlak vóór de hemelpoort — gekomen, zijn er, die haar niet binnegaan: „Zoo werd het mij duidelijk, dat er van de hemelpoort *evengoed als van de stad des verderfs* een weg naar beneden voert, naar den ondergang en het eeuwig verderf.”

In niets den mensch met zijn hart vol boosheid ontziende, in alles eerlijk de waarheid der ervaring van Gods kinderen tekenende, heeft Bunyan den vollen omvang, de moeilijkheid van den krijgstoet naar de hemelstad ons voor oogen gesteld. Maar niet minder helder laat hij het licht der ontferming spelen over den kruisweg, om aan het eind de volle glorie der overwinning door genade alleen, te doen uitstralen.

Hoe ook in der eeuwen loop de mensch van houding wisselde, hoe ook zijn verhouding tot God (in eigen oogen) veranderde, zijn hart bleef dezelfde bron, zijn ellende van dezelfde afmeting, zijn behoefte aan verlossing even groot. En nog altijd, totdat Jezus wederkomt op de wolken, is er geen andere naam onder den hemel gegeven, door welken men kan zalig worden dan de naam Jezus.

Op des stobkbevaarders vraag: „Wat moet ik doen, om zalig te worden?” is het antwoord van alle eeuwen hetzelfde. Dat van onze eeuw ziet ge niet schooner omschreven dan in Bunyans Pelgrimsreis. V. D. M.

OVER EN WEER

De plaats van zekerheid en gezag.

ENKELE LEZERS HEBBEN NAAR AANLEIDING van hetgeen hierover in No. 5 in het artikel over Stanley Jones omtrent den Bijbel werd opgemerkt, als hun meening uitgesproken, dat de Bijbel toch wel degelijk Goddelijke zekerheid en gezag heeft.

Dit is volkomen juist. En omdat wij er van overtuigd zijn, dat het aanvaarden der Heilige Schrift als Goddelijkgeïnspireerd en zoomede volstrekt gezaghebbend een deel der Christelijke geloofsleer vormt, dat niet dan tot schade van het Christelijk geloofsleven kan worden verwaarloosd, gaan we hierop gaarne nog iets nader in.

Allereerst dan, wat Stanley Jones betreft. Hebben we zijn gedachtengang goed begrepen, dan was het zijn bedoeling tot de kern der dingen door te dringen. De plaats van zekerheid en gezag wilde hij aanwijzen, niet een plaats. En die plaats vond hij in Christus, zooals Hij in het hart van den geloovige ervaren wordt, in Christus ten slotte, zooals Hij door de geloovigen te zamen beleden wordt. Men leze zelf in zijn boek na.

Wanneer nu bij de vraag naar zekerheid en gezag te uitsluitend de nadruk op den Bijbel wordt gelegd, dan meenden wij van een eenzijdig orthodox-Protestantsch standpunt te mogen spreken. Deze uitdrukking is niet van Stanley Jones, maar van ons. En we vragen: Komt deze eenzijdigheid niet voor? Wordt er geen leerstelligheid gekweekt buiten de levende gemeenschap met Christus? Wij zijn overtuigd, dat wij Christus en de Schrift niet scheiden kunnen. Zooals Hij het middelpunt is van heel den Bijbel, Oud- en Nieuw-Testament, zoodat de Schrift zonder Hem niet bestaan zou, zoo ook ontleent de Schrift haar gezag alleen aan Hem, die — wonder voorbeeld! — in Zijn leven als mensch gehoorzaam stelde onder het gezag van dat Woord, en met Zijn „Er staat geschreven!” den duivel overwon. ✠

98

De Schriftgeleerden waren groote voorstanders van het Schriftgezag. „De schare, die de wet niet weet, is vervloekt.” Maar daar zij buiten Christus leefden, misten zij, met hun Schriftgezag, alle gezag tegenover diezelfde schare, die vol verwondering uitriep bij het hooren van Jezus: „Hij leert ons als gezaghebbende, en niet als de Schriftgeleerden.”

Laat ons van Hem leeren, in leer en leven, de uitnemende waarde van het Schriftgezag. D. K. B.

FRANKRIJKS HOOFDSTAD

AAN DE HAND DER HISTORIE

door H. S. S. KUYPER

IV. Middeleeuwen. (Slot.)

Honderdjarige oorlog — Bouw van de Bastille en standbeelden van Jeanne d'Arc. ✠

Er rest ons nog één herinnering aan Parijs' Middeleeuwen: de bouw van de Bastille op 't eind der 14e eeuw. *Bastille* is oorspronkelijk geen eigennaam maar een woord, dat beteekent versterkte vesting met torens. Het nog kleine Parijs was toentertijd omringd door een muur. Ter versterking van dien muur liet koning Karel V een geduchte middeleeuwsche *bastille* bouwen, het z.g. kasteel van Parijs. Deze *bastille* stond dicht bij den rechteroever der Seine, waar later de beruchte *Faubourg Saint-Antoines* ontstond, de bakermat der Parijsche Revolutie.

Later heette de vesting „La Bastille,” en verwierf treurige vermaardheid als staatsgevangenis, waarin wie bij den koning in ongenade viel, zonder eenigen vorm van rechtspraak, alleen door een z.g. *Lettre de cachet* van 's konings hand, meest levenslang gevangen werd gezet. Duizenden Hugenoten zijn in de kerkerholten der Bastille van ellende omgekomen.

Op 14 Juli 1789 heeft het verbitterde volk van Parijs de gehate Bastille gesloopt en daarmee de Revolutie ingeluid. De 14e Juli is Frankrijks nationale feestdag gebleven.

Op de plaats, waar vroeger de Bastille stond, staat nu, op de *Place de la Bastille*, een hooge gedenkzuil.

Aan de groote heldin van den 100-jarigen oorlog, die Frankrijk van ondergang redde, Jeanne d'Arc, herinneren twee ruitersstandbeelden. Eén op de *Place de Rivoli*, de andere voor de *Eglise St. Augustin*.

Wij zijn nu de Middeleeuwen door. Dat wil dan altijd zeggen: in vogelvlucht. Want Parijs is zóó rijk aan Middeleeuwsche herinneringen, dat we er wel een geheele maand aan zouden kunnen besteden.

Maar wat we zagen: het Museum Cluny, de kleinere kerken *St. Germain des Prés* — *Eglise Saint-Séverin*, *Eglise Saint Julien le Pauvre*, de kathedraal *Notre Dame*, de *Sainte-Chapelle* en het oude paleis van Lodewijk den Heilige (*thans Conciergerie*) zijn wel de voornameste monumenten van 't nog kleine Parijs der Middeleeuwen, en hebben ons zeker een indruk gegeven van de pracht en de macht, die zoowel de Fransche koningen als de geestelijkheid der Roomsche kerk in die eeuwen konden ten toon spreiden.

Wij gaan nu zien de geweldige veranderingen, die de nieuwe geschiedenis in Frankrijk en dus voornamelijk in Parijs heeft teweeggebracht. ✠